

(SIND 1986:4):

KrångelSverige – myt eller sanning?

Våren 1985 fick statens industriverk i uppdrag av regeringen att utreda vilka effekter som offentlig reglering har på mindre och medelstora företag. Enligt uppdraget skulle studiens huvudsyfte vara att "identifiera de regler och regeltillämpningar som verkar onödigt kostnadshöjande, försvårar nyetablering, expansion och strukturförändring eller får konkurrensbegränsande effekter". Utredningen skulle särskilt uppmärksamma de problem som hade samband med skatter och serviceavgifter, arbetsmarknad, plan- och byggfrågor, transportsektorns reglering samt teknisk provning och kontroll. Eftersom statliga finansiella stöd ligger inom SINDs intressesfär togs också detta problemområde upp. I anslutning till studien skulle SIND föreslå förenklingar eller åtgärder som syftar till förenklingar. Dessutom skulle verket förmedla företagarnas uppfattning om en mera ändamålsenlig regelutformning eller regeltillämpning.

Utredningen genomfördes av en projektgrupp bestående av Kerstin Aggefors, Britt Josefsson, Anders Lindström, Anne-Christine Strandell, Birgitta Svensson och Stig Wandén, samtliga från SINDs utredningsenhet samt Bertil Gandemo från företagsekonomiska institutionen vid Göteborgs universitet. Projektgruppen valde ut 80 företag och inom vart och ett av dessa intervjuades en person, oftast företagsledaren. Vidare insamlades företagets årsredovisningar fem år tillbaka i tiden. Företagen hämtades från 5 regioner, nämligen kommunerna Kramfors och

Timrå i Västernorrlands län, Örebro län, Linköpings kommun och Jönköpings län.

Resultatet av utredningen publicerades i mars 1986 i rapporten *KrångelSverige – myt eller sanning? Företagare ser på offentlig reglering* (SIND 1986:4). Rapporten beskriver de 80 mindre och medelstora företagens erfarenheter av myndighetskontakter samt de förändringar som företagen önskar få till stånd.

Rapporten förmedlar många intressanta och viktiga iakttagelser. För det första kan konstateras att "myndighetsproblemen" inte är av så stor betydelse för företagen. Enbart 15 procent av de intervjuade företagarna ansåg, att dessa tillhörde deras viktigaste problem. Mest positiva till myndigheter var företagarna inom Jönköpings län, där företagen hämtats från kommuner med lång industriell tradition.

Negativa till stöd

Studien visar också, att företagarnas inställning till lokala och regionala skattemyndigheter till övervägande del är positiv. De anser dock att skattelagstiftningen blivit alltför komplicerad och svåröverskådlig, i vilket även intervjuade myndighetspersoner instämmer. Däremot var företagarna negativa till den reala vinstdelningskatten, som uppfattades som dåligt konstruerad och orättvis. Vidare ansåg de det vara orimligt att betala förmögenhetsskatt på arbetande kapital, medel som ju inte kan frigöras. Kraven på avsättning till förnyelsefond för utbildning av arbetstare samt för forsknings- och utvecklingsarbete uppfattades som onödiga. Anställda utbildas redan, bl a av konkurrensskäl och för anpassning till teknisk nivå.

Markant är företagarnas negativa inställning till de lokala arbetsförmedlingarna. Företagarna anser, att de sällan kan anställa de personer som förmedlingarna anvisar. Rekrytering sker i stället genom personliga kontakter eller annonser. Från företagarens håll ifrågasätter man därför, om det skall råda anmälningsplikt till arbetsförmedlingarna av samtliga lediga platser. Däremot var flertalet företagare nöjda med den hjälp de fått från arbetsförmed-

ling och länsarbetsnämnd i utbildningsfrågor.

En stor del av de intervjuade företagarna är negativa till stöd, även om flera sade sig ha haft nytta av dem i enskilda fall. Man ifrågasätter om exempelvis lönekostnadsstöd och exportstöd ger avsedda effekter. Stödsystemet anses vidare oformligt och svårt att överblicka.

Av de företag som hade erfarenhet av byggnadsnämnd och yrkesinspektion var flertalet positiva. Den kritik som fördes fram rörde långa handläggningstider och besvärliga regler. Frågor som rör transportsektorns reglering berörde bara en fjärdedel av de utvalda företagen. De flesta synpunkterna från dessa handlade om transportbidrag och transportrådet. Flertalet intervjuade företag har produkter som inte berörs av teknisk provning och kontroll.

Intressant är att konstatera att de intervjuade företagarna mycket sällan hävdar, att myndigheternas agerande medfört direkt ökade kostnader för företagen. De kostnadshöjande exempel man anför är skatt på arbetande kapital, avgifter för försent inbetalda skatter och avgifter för myndighetens kontroll av yttre miljö.

De högteknologiska företagen framför att myndighetspersoner har svårigheter att bedöma de angivna företagens marknadspotential. I vilken utsträckning detta hindrar företagens tillväxt är svårt att avgöra. En faktor som generellt anses hindra företagsutveckling är brist på arbetskraft. Bland andra förhållanden som kan ha hämmat företagsexpansion under senare år nämns i intervjuerna skatternas storlek och ökade likviditetsindragningar.

Många företagare anser de statliga finansiella stöden gynna svaga företag och skapa illojal konkurrens och följaktligen stora konkurrensen. Dock uttrycker företagarna förståelse för de regionalpolitiska stöden. Inom parentes kan emellertid nämnas, att studien inte funnit några entydiga samband mellan exempelvis sysselsättningstillväxt och regionalpolitiska stöd.

Andra förhållanden som de intervjuade företagarna uppger som konkurrensbegränsande är stöd till storföretag, statlig upphandling, Samhällsföretags verk-

samhet samt höga avgifter för provning och kontroll.

Betydelsefull studie

Sammanfattningsvis kan konstateras att projektgruppen inom den ram som direktiven ger genomfört en intressant och betydelsefull studie. Den bör kunna leda till förändrade uppfattningar om regleringar och deras ekonomiska konsekvenser. Helhetsintrycket av studien är att representanterna för de utvalda företagen har en ganska positiv syn på myndigheter och deras verksamhet inom de områden som studien omfattar. Anmärkningsvärt är att myndigheternas agerande inte uppfattas ge upphov till kostnadshöjande effekter för företagen.

Företagen verkar generellt endast ha mindre problem med regeltillämpningarna och förefaller att framför allt vilja ändra på det existerande regelverket. En del regler uppfattas som alltför krångliga, andra som olämpliga.

Vissa av de negativa förhållanden som företagarna påvisar bör kunna korrigeras med hjälp av enkla ingrepp. Så bör exempelvis myndighetspersonernas påstådda otillräckliga förmåga att uppfatta de högteknologiska företagens marknadsmöjligheter kunna undanröjas genom ökad information. De lokala arbetsförmedlingarnas angivna oförmåga att anvisa användbar personal kanske till stor del kan förklaras av bristen på yrkeskunnig arbetskraft inom området. En del av de problem som företagarna anför har sin grund i mera allmangiltiga företeelser inom samhället, såsom exempelvis hög skattenivå.

Däremot bör de regleringar som uppfattas som konkurrensbegränsande utgöra verkliga bekymmer både för företag och samhälle, eftersom de kan ha allvarliga negativa effekter på resursanvändningen och kostnadsutvecklingen. En naturlig fortsättning på studien borde vara en analys av dessa senare regleringar och deras konsekvenser.

Universitetslektor *Arne M Anderson*
 Nationalekonomiska institutionen
 Göteborgs universitet